

AC-2013 Seat No. _____
M. Com. (Part-I) Examination
April / May – 2003
Cost Accounting : Paper – I

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

- સૂચના : (૧) દરેક પ્રશ્ન સરખા ગુણ ધરાવે છે.
(૨) પ્રશ્નપત્રના જે પ્રશ્નનો જવાબ આપો તે પ્રશ્નનો નંબર હાંસિયામાં લખો.

- ૧ (અ) અનુપ લિમિટેડને તેના માલસામાનની ખરીદીના ઓર્ડર સામે જથ્થા મુજબ વટાવનો પ્રસ્તાવ નીચે મુજબ મળેલ છે :

ટનદીઠ કિંમત (રૂ.)	ટન
૧,૨૦૦	૪૦૦
૧,૧૮૦	૫૦૦
૧,૧૬૦	૧,૦૦૦
૧,૧૪૦	૨,૦૦૦
૧,૧૨૦	૩,૦૦૦

માલસામગ્રીની વાર્ષિક જરૂરિયાત ૫,૦૦૦ ટન છે. દરેક ઓર્ડર દીઠ ઓર્ડર મૂકવાનો ખર્ચ રૂ. ૧,૨૦૦ છે અને માલસંગ્રહનો ખર્ચ વાર્ષિક માલસામગ્રીની પડતરના ૨૦% લેખે અંદાજવામાં આવેલ છે. આર્થિક વરદી જથ્થો શોધી કાઢો. જો કોઈ પણ જાતના વટાવ વગર ટનદીઠ કિંમત રૂ. ૧,૫૦૦ હોય તો આર્થિક વરદી જથ્થો શું હોઈ શકે ?

- (બ) મજૂર કાર્યક્ષમતા એટલે શું ? કાર્યક્ષમતા પર કયાં પરિભળો અસર કરે છે ? મજૂર કાર્યક્ષમતા વધારવાના ઉપાયો સૂચવો.

અથવા

- ૧ (અ) શ્રીનાથ કં. પ્રા. લિ.માં એક ઉત્પાદન વિભાગમાં ૨૫ કામદારો એક સરખાં યંત્રો પર કામ કરે છે. સામાન્ય અઠવાડિયા દરમિયાન ૫ દિવસ કામ ચાલે છે, જે દરેક ૪૨ કલાકોનું હોય છે. દરેક કામદારને વર્ષ દરમિયાન ૨ અઠવાડિયાની રજા મળે છે અને વર્ષમાં ૫ અન્ય રજાઓ હોય છે.

દરેક અઠવાડિયે દરેક કામદાર યંત્ર સાફસૂફીમાં ૨ કલાક ગાળે છે. એક એવો અંદાજ છે કે માંદગી અને ગેરહાજરીને કારણે વર્ષ દરમિયાન ૧૦૦૦ કલાક ગુમાવવા પડશે. આ સિવાય ઓવરટાઈમની જરૂર રહેશે નહિ કે અન્ય કોઈ પણ રીતે સમયનો બગાડ થશે નહિ.

આ ઉત્પાદન વિભાગને ફાળે આવતો પરોક્ષ ખર્ચ રૂ. ૩૮,૪૦૦ છે. જે પ્રત્યક્ષ કામદાર કલાક દીઠ દરને આધારે વસૂલ કરવાનો છે.

વર્ષ દરમિયાન ખરેખર પરોક્ષખર્ચ રૂ. ૩૯,૫૬૦ થયો અને યંત્ર સાફસૂફી વગેરેમાં ૧,૨૦૦ કલાકો વપરાયા હતા. જ્યારે માંદગી અને ગેરહાજરીને કારણે ૧૫૦૦ કલાકો ગુમાવવા પડ્યા હતા. વીજળી સપ્લાય બંધ રહેવાને કારણે ૩૦૦ કલાકો બગડ્યા હતા. આ મુદત દરમિયાન ઉત્પાદન માટે ૫૦૦ કલાકનો ઓવરટાઈમ થયો હતો.

(૧) પ્રત્યક્ષ કામદાર કલાક દીઠ પરોક્ષ ખર્ચ વસૂલાતનો દર, અને

(૨) પરોક્ષ ખર્ચની અધિક કે કમ વસૂલાતની રકમની ગણતરી કરો.

(બ) પાર્થ ઓટોમોબાઈલ્સ લિ. ફાઈબરગ્લાસની કાર બનાવે છે. કંપની શારીરિક અપંગ હોય તેવા લોકો માટે એક નવા પ્રકારની નાની કાર બજારમાં મૂકે છે. પ્રથમ નાની કાર બનાવવા માટે કંપનીને નીચે પ્રમાણેની પડતર કિંમત અને વેચાણકિંમત થાય છે :

રૂ.

પ્રત્યક્ષ માલસામાન	૨૨,૫૦૦
પ્રત્યક્ષ મજૂરી (૨૦૦૦ કલાકો, કલાકદીઠ રૂ. ૧૦)	૨૦,૦૦૦
પરોક્ષ ખર્ચ (પ્રત્યક્ષ મજૂરના ૧૫૦%)	<u>૩૦,૦૦૦</u>
	૭૨,૫૦૦
નફો (પડતરના ૨૦%)	<u>૧૪,૫૦૦</u>
	<u>૮૭,૦૦૦</u>

આ પ્રકારના ઉત્પાદનમાં ૮૦% અધ્યયન વક લાગુ પડે છે. કંપનીની નીતિ વેચાણ કિંમત નક્કી કરવા માટે પડતર પર ૨૦% નફો ચઢાવવાની છે.

એક ગ્રાહક જે આ પ્રકારની નાની કાર ખરીદવામાં ઈચ્છા ધરાવે છે પરંતુ રૂ. ૮૭,૦૦૦ની કિંમત તેને ચૂકવવામાં વધારે લાગે છે. તે આવતા મહિને બે અથવા

ચાર નાની કાર ખરીદવાની ઇચ્છા રાખે છે. તે કંપનીને નીચેના પ્રશ્નો અંગે સ્પષ્ટતા માંગે છે :

(૧) જો તે પ્રથમ નાની કાર માટે રૂ. ૮૭,૦૦૦ ચૂકવે, તો બીજી નાની કાર ખરીદવા માટે તેને કેટલી કિંમત ચૂકવવી પડશે ?

(૨) શું કંપની એક કારદીઠ કિંમત જણાવશે, જો (૧) ચાર નાની કાર કે (૨) આઠ નાની કાર માટે એક સાથે ઓર્ડર આપવામાં આવે તો ?

ધારણા કરવામાં આવે છે કે અત્યારે કંપની પાસે બીજા કોઈ ગ્રાહકો નથી. કંપની ઉપરના પ્રશ્નોના શું જવાબ આપશે ? ગણતરી દર્શાવો.

- ૨ (અ) કલ્પેશ લિમિટેડ પ્લાસ્ટિક ટોપવાળા ટેબલોનું નિર્માણ કરે છે. મધ્યમ કદનાં ટેબલના એકમદીઠ માલસામાનનો પ્રમાણ ખર્ચ રૂ. ૫૪ છે. જે ૨૪ ચોરસ ફૂટ પ્લાસ્ટિક, એક ચોરસ ફૂટના રૂ. ૨.૨૫ના ભાવના આધારે નક્કી થયેલ છે. માર્ચ, ૨૦૦૩ દરમિયાન ૨,૫૦૦ ટેબલોનાં નિર્માણ માટે ૬૩,૦૦૦ ચોરસ ફૂટ પ્લાસ્ટિક, એક ચોરસ ફૂટ રૂ. ૨ના ભાવે કુલ રૂ. ૧,૨૬,૦૦૦નો ખર્ચ થયો છે.

ઉપરોક્ત વિગતોના આધારે માલસામાનના વિચલનો ગણો.

- (બ) નીચેની માહિતી અનુપમ કંપનીને લગતી છે :

અંદાજ પત્ર મુજબ વેચાણનો જથ્થો.....૧૦,૦૦૦ એકમો
અંદાજપત્ર મુજબ એકમદીઠ વેચાણ કિંમત .....રૂ. ૧૫
અંદાજપત્ર મુજબ એકમદીઠ કુલ પડતર .....રૂ. ૧૦
ખરેખર વેચાણ જથ્થો .....૧૨,૦૦૦ એકમો
ખરેખર વેચાણ કિંમત એકમદીઠ .....રૂ. ૧૨
ખરેખર કુલ પડતર એકમ દીઠ ..... રૂ. ૯

ઉપરની માહિતી પરથી વેચાણગાળા કિંમત વિચલન અને વેચાણગાળા જથ્થા વિચલન શોધો.

- (ક) એક કારખાનાની માહિતી નીચે મુજબ છે :

જાન્યુઆરી, ૨૦૦૩ દરમિયાન બજેટ મુજબ
સ્થિર પરીક્ષ ખર્ચ .....રૂ. ૨,૦૦,૦૦૦
જાન્યુઆરી, ૨૦૦૩ દરમિયાન બજેટ મુજબ ઉત્પાદન..... ૧,૦૦,૦૦૦ એકમો
એકમદીઠ પ્રમાણ સમય .....૫ કલાક

ખરેખર કામના થયેલા કલાકો ..... ૫,૧૦,૦૦૦ કલાકો
જાન્યુઆરી ૨૦૦૩ દરમિયાન થયેલ
ખરેખર સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ ..... રૂ. ૨,૨૦,૦૦૦
જાન્યુઆરી, ૨૦૦૩ દરમિયાન થયેલ ખરેખર ઉત્પાદન ..... ૧,૦૪,૦૦૦ એકમો
ઉપરની વિગતો પરથી કાર્યક્ષમતા વિચલન, ખર્ચ વિચલન અને જથ્થા વિચલન શોધો.

અથવા

૨ (અ) હિતેષી કંપનીના કોસ્ટ એકાઉન્ટન્ટને માર્ચ, ૨૦૦૩ના પરોક્ષ ખર્ચને લગતી નીચેની માહિતી આપવામાં આવી છે :

- (૧) શિરોપરી ખર્ચ વિચલન ..... રૂ. ૪,૮૦૦ (પ્રતિકૂળ)
- (૨) શિરોપરી ખર્ચ જથ્થા વિચલન ..... રૂ. ૩,૫૦૦ (પ્રતિકૂળ)
- (૩) બજેટ મુજબના શિરોપરી ખર્ચા ..... રૂ. ૨૧,૦૦૦
- (૪) બજેટ મુજબના કલાક ..... ૪,૨૦૦ કલાકો
- (૫) શિરોપરી ખર્ચની વસૂલાતનો ખરેખર દર કલાક દીઠ ..... રૂ. ૮

તમારે કોસ્ટ એકાઉન્ટન્ટને માર્ચ, ૨૦૦૩ માટે નીચેની ગણતરીઓ કરવામાં મદદ કરવાની છે :

- (૧) શિરોપરી ખર્ચ વિચલન
- (૨) ખરેખર થયેલ શિરોપરી ખર્ચ
- (૩) ખરેખર ઉત્પાદનના ખરેખર કલાકો
- (૪) શિરોપરી ખર્ચ ઉત્પાદન શક્તિ વિચલન.

(બ) એક કંપનીની માર્ચ, ૨૦૦૩ને લગતી માહિતી નીચે મુજબ છે :

- કલાક દીઠ પ્રમાણ મજૂરી દર ..... રૂ. ૪
- પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ કલાકો ..... ૩૨,૦૦૦ કલાકો
- કુલ પ્રત્યક્ષ મજૂરી ખર્ચ ..... રૂ. ૧,૩૮,૨૪૦
- ખરેખર ચૂકવેલ કલાકો ..... ૨૮,૮૦૦ કલાકો
- અસામાન્ય નિષ્ક્રિય કલાકો ..... ૧,૨૮૦ કલાકો

ઉપરની વિગતો પરથી મજૂરી દર વિચલન, મજૂરી કાર્યક્ષમતા વિચલન અને મજૂરી નિષ્ક્રિય સમય વિચલન ગણો.

૩ (અ) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિના ફાયદાઓ જણાવો.

(બ) એક કંપનીની બે વસ્તુઓનાં ઉત્પાદન અંગેની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે :

વસ્તુ	એકમદીઠ યંત્ર કલાક	એકમદીઠ પ્રત્યક્ષ મજૂર કલાક	વાર્ષિક ઉત્પાદન (એકમો)	કુલ યંત્ર કલાકો	કુલ મજૂર કલાકો	ખરીદ ઓર્ડરની સંખ્યા	ગોઠવણીની સંખ્યા
અ	૨	૪	૧૦૦૦	૨૦૦૦	૪૦૦૦	૮૦	૪૦
બ	૨	૪	૧૦૦૦૦	૨૦૦૦૦	૪૦૦૦૦	૧૬૦	૬૦
				૨૨૦૦૦	૪૪૦૦૦	૨૪૦	૧૦૦

પ્રવૃત્તિઓની કુલ પરોક્ષખર્ચ પડતર નીચે પ્રમાણે છે :

	રૂ.
જથ્થા સંબંધી	૨,૨૦,૦૦૦
ખરીદ સંબંધી	૨,૪૦,૦૦૦
ગોઠવણી સંબંધી	૪,૨૦,૦૦૦
	<u>૮,૮૦,૦૦૦</u>

પ્રત્યક્ષ ખર્ચો નીચે મુજબ હતા :

	અ	બ
એકમદીઠ માલસામગ્રી ખર્ચ	રૂ. ૫૦	રૂ. ૫૦
કલાકદીઠ મજૂરી ખર્ચ	રૂ. ૫	રૂ. ૫

ગણતરી કરો :

(૧) યંત્ર કલાક દીઠ પરોક્ષ ખર્ચ

(૨) મજૂર કલાક દીઠ પરોક્ષ ખર્ચ.

તથા પ્રણાલિકાગત અને પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિઓ પ્રમાણે બંને વસ્તુઓની કુલ અને એકમદીઠ પડતર દર્શાવતાં પત્રકો તૈયાર કરો.

અથવા

૩ એક કંપનીના બજેટ મુજબ ઉત્પાદન ૧૨,૫૦૦ એકમોનું છે, પરંતુ ખરેખર ઉત્પાદન ૧૩,૦૦૦
AC-2013] 5 [Contd...

એકમોનું થયું. આ પૈકી ૧૧,૦૦૦ એકમોનું વેચાણ થયું. એકમદીઠ વેચાણ કિંમત રૂ. ૧૪૫ નક્કી કરવામાં આવી હતી. બજેટ મુજબ વસ્તુની પડતર નીચે મુજબ હતી :

એકમદીઠ (રૂ.)

પ્રત્યક્ષ માલસામાન.....	૪૮
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	૧૯
કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ (ચલિત)	૭

૭૪

સ્થિર ખર્ચ

રૂ.

કારખાનાના ખર્ચ	૨,૧૨,૫૦૦
વહીવટી ખર્ચ	૧,૫૦,૬૨૫
વેચાણ-વિતરણ ખર્ચ	૨૨,૦૦૦

ખરેખર વેચાણ ઊપજ પર ૨.૫% લેખે વેચાણ કમિશન આપવાનું છે. શરૂઆતમાં કોઈ સ્ટોક નથી. બજેટ મુજબની પડતર અને ખરેખર પડતર એક સરખી હતી.

ચલિત પડતર અને સમાવેશી પડતર પદ્ધતિ મુજબ નફો દર્શાવતાં પત્રક બનાવો અને નફામાં તફાવતની સમજૂતી આપો.

૪ નુપુર મેન્યુ. લિમિટેડ તેના હિસાબો સંકલિત હિસાબી પદ્ધતિ મુજબ રાખે છે. તા. ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૦૨ના રોજ તેમની સંકલિત ખાતાવહીમાં નીચે મુજબની બાકીઓ હતી :

વિગત

ઉધાર (રૂ.)

જમા (રૂ.)

શેરમૂડી.....	—	૯,૩૫,૦૦૦
નફા-નુકસાન ખાતે	—	૫,૪૪,૦૦૦
દેવાદાર નિયંત્રણ ખાતે	૨,૦૪,૦૦૦	—
લેણદાર નિયંત્રણ ખાતે	—	૧,૩૬,૦૦૦
કાયમી મિલકતો	૫,૧૦,૦૦૦	—
ઘસારાની જોગવાઈ ખાતે.....	—	૮૫,૦૦૦
બેન્કમાં સિલક	૧,૭૦,૦૦૦	—
માલસામાન નિયંત્રણ ખાતે	૩,૦૬,૦૦૦	—
ચાલુ કામ નિયંત્રણ ખાતે.....	૨,૮૯,૦૦૦	—
તૈયાર માલ નિયંત્રણ ખાતે.....	૨,૨૧,૦૦૦	—
	<u>૧૭,૦૦,૦૦૦</u>	<u>૧૭,૦૦,૦૦૦</u>

વર્ષ દરમિયાન નીચે મુજબ વ્યવહારો થયા હતા :

ઉત્પાદક મજૂરી :

પ્રત્યક્ષ	૨,૪૭,૭૭૫	
પરોક્ષ	૧૨,૭૫૦	૨,૬૦,૫૨૫
માલસામાનની ઉધાર ખરીદી	૨,૮૪,૩૨૫	
સમારકામ અંગે આપેલ માલસામાન	૬,૩૭૫	
વેપારીઓને પરત કરેલ માલસામાન	૮,૫૦૦	
કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ ચૂકવ્યા	૧,૦૪,૫૫૦	
વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ ચૂકવ્યા	૩૪,૦૦૦	
વેચાણ વિતરણ પરોક્ષ ખર્ચ ચૂકવ્યા	૩૬,૫૫૦	
કારખાનાની મિલકત પર ઘસારો	૧૨,૭૫૦	
વીમો અને વેરા અગાઉથી ચૂકવ્યા (કારખાના પરોક્ષ ખર્ચમાં સામેલ)	૧,૨૭૫	
કારખાના પરોક્ષ ખર્ચની વસૂલાત	૧,૩૬,૦૦૦	
લેણદારોને ચૂકવ્યા	૨,૮૯,૦૦૦	
આવકવેરો ચૂકવ્યો	૧,૦૬,૨૫૦	
દેવાદાર પાસેથી વસૂલાત	૧૦,૩૧,૮૦૦	
માલનું વેચાણ (ઉધાર)	૧૦,૬૨,૫૦૦	

વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચા નફા-નુકસાન ખાતે માંડી વાળવામાં આવે છે.

તા. ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૦૩ના રોજની આખર બાકી :

માલસામાન નિયંત્રણ ખાતે	૨૬૬૪૭૫
ચાલુ કામ નિયંત્રણ ખાતે	૩૭૮૨૫૦
તૈયાર માલ ખાતાવહી નિયંત્રણ ખાતે	૨૦૪૦૦૦

તમારે કંપનીની સંકલિત ખાતાવહીમાં જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરવાનાં છે અને તા. ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૦૩ના રોજનું કાર્યું સરવૈયું તૈયાર કરવાનું છે.

અથવા

- ૪ નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો :
- (અ) વર્તણૂક આધારિત પડતરનું વર્ગીકરણ યોગ્ય ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.
- (બ) “ડૂબેલી પડતર નિર્ણય ઘડતર માટે અસંબંધિત છે.”—ચર્ચા કરો.
- (ક) પેદાશ પડતર અને મુદતી પડતર પદો ઓછામાં ઓછાં દરેકનાં બે ઉદાહરણો આપી સમજાવો.
- ૫ (અ) પ્રણાલિકાગત ખરીદી અને જિત (જરૂરી સમયે જ) ખરીદી વચ્ચે કયા તફાવતો છે ?
- (બ) માલસામાન જરૂરિયાત આયોજન (એમ.આર.પી.૧) શું છે ? તે ઈન્વેન્ટરી (માલસામગ્રી) સંચાલનને કેવી રીતે મદદ કરે છે ?

અથવા

- ૫ (અ) મૂલ્ય વિશ્લેષણના ફાયદા અને મર્યાદાઓની ચર્ચા કરો.
- (બ) મૂલ્ય વિશ્લેષણનું વ્યવસ્થાતંત્ર કયા પ્રકારનું હોવું જોઈએ ?

ENGLISH VERSION

Instructions : (1) All questions carry equal marks.

(2) While answering the question of the question paper, the same question number as given in the Question Paper is to be shown in the margin.

- 1 (a) *Anup Limited* has received an offer of quantity discounts on its order of materials as under :

Price per tonne (Rs.)	Tonnes
1,200	400
1,180	500
1,160	1,000
1,140	2,000
1,120	3,000

The annual requirement of the material is 5,000 tonnes, the ordering cost per order is Rs. 1,200 and the stock holding cost is estimated at 20% of material cost per annum. Find out economic order quantity. What will be the economic order quantity, if the price, per tonne is Rs. 1,500 without any discount ?

- (b) What is labour efficiency ? Which factors affect efficiency ? suggest measures to improve labour efficiency.

OR

- 1 (a) In a cost centre of *Shrinath Co. (p) Ltd.* 25 workers are working on a similar type of machines. The normal week consists of 5 days totalling 42 hours. Each worker has two weeks' annual holidays and 5 other holidays per annum.

Each worker spent two hours per week for cleaning the machines. It is estimated that illness and absenteeism will cause the loss of 1000 hours per annum. Over time work will not be needed or any other time will not be lost.

Overheads allocated and apportioned to this cost center is Rs. 38,400, which are to be absorbed at a rate per direct labour hour.

During the year, actual overheads amounted to Rs. 39,560 and time consumed in cleaning the machines etc. totalled 1200 hours. Whereas time lost by illness and absenteeism totalled 1500 hours. Time lost due to close of electric supply totalled 300 hours. Overtime worked on production during the period amounted to 500 hours.

- (1) Calculate the overhead rate per direct labour hour, and
(2) Calculate the under/over absorption of overheads.

- (b) *Parth Automobiles Ltd.* builds car of fibre glass. The company has now lauched a new type of small car for the use of physically handicapped people. The cost data and selling price of the first small car built by the company are given below :

	<i>Rs.</i>
Direct materials	22,500
Direct labour (2000 hrs. @ Rs. 10)	20,000
Overheads (150% of direct labour)	<u>30,000</u>
	72,500
Profit (20% on cost)	<u>14,500</u>
	<u><u>87,000</u></u>

An 90% learning curve is expected to apply to this type of production. The company's policy is to fix selling price at cost plus 20% profit.

A customer has expressed interest in buying the small car thinks that Rs. 87,000 is to high a price to pay. He might want to buy two or even four of these small cars during the next month.

He has asked the company to calrify the following :

- (1) If he pays Rs. 87,000 for the first small car, what price would he have to pay for the second small car ?
- (2) Can the company quote a single unit price for (1) four small car (2) eight small car. if they are all ordered now ?

Assuming there is no other customer now, what replies will the company give ? Show workings.

- 2 (a) *Kalpesh Ltd.* manufactures tables with plastic tops. The stndard material cost for the plast used per middle size table is Rs. 54 based on 24 square feet of plastic at a cost of Rs. 2.25 per sq. feet. A production of 2,500 tables in March, 2003 resulted in usage of 63,000 square feet of plastic at a cost of Rs. 2.00 per sq. feet, at a total cost of Rs. 1,26,000. Calculate material variances.

(b) The following information relates to the *Anupam Company*:

Budgeted sales quantity ..... 10,000 units

Budgeted sales price per unit ..... Rs. 15

Budgeted total cost per unit ..... Rs. 10

Actual sales quantity ..... 12,000 units

Actual sales price per unit ..... Rs. 12

Actual total cost per unit ..... Rs. 9

From the above details, calculate sales margin price variance, and sales margin volume variance.

(c) Details of production of a factory are as follows :

Budgeted fixed overhead during

January 2003 ..... Rs. 2,00,000

Budgeted production during

January 2003 ..... 1,00,000 units

Standard time per unit ..... 5 hours

Actual hours of work ..... 5,10,000 hours

Actual fixed overhead during January 2003 . Rs. 2,20,000

Actual production during January 2003 .... 1,04,000 units

From the above details, calculate efficiency.

Variance, Expenditure Variance and Volume Variance.

OR

2 (a) A cost accountant of *Hiteshi Company* was given the following information regarding the overheads for March, 2003 :

(1) Overheads cost variance ..... Rs. 4,900 (adverse)

(2) Overheads volume variance ..... Rs. 3,500 (adverse)

(3) Budgeted hours ..... 4,200 hours

(4) Budgeted overheads ..... Rs. 21,000

(5) Actual rate of recovery of overheads .. Rs. 8 per hour

You are required to assist him in computing the following for March, 2003 :

- (1) Overhead expenditure variance
- (2) Actual overhead incurred
- (3) Actual hours for actual production
- (4) Overhead capacity variance.

(b) Data about a company for March, 2003 are as follows :

Standard wage rate per hour .....Rs. 4
 Direct standard hours ..... 32,000 hours
 Total direct labour ..... Rs. 1,38,240
 Actual paid hours ..... 28,800 hours
 Abnormal Idle time..... 1,280 hours

Calculate Labour Rate Variance, Labour Efficiency Variance and Idle Time Variance.

3 (a) State the advantages of activity based costing.

(b) The information regarding two products of a company is as follows :

Product	Machine hours per unit	Direct labour per unit	Annual production units	Total machine hours	Total labour hours	No. of purchase order	No. of set-ups
A	2	4	1000	2000	4000	80	40
B	2	4	10000	20000	40000	160	60
				22000	44000	240	100

The total overhead cost of the activities is as follows :

	<i>Rs.</i>
Volume related	2,20,000
Purchasing related	2,40,000
Set-up related	4,20,000
	8,80,000

Direct expenses are as under :

	A	B
Per unit material cost	Rs. 50	Rs. 50
Labour per hour	Rs. 5	Rs. 5

Calculate :

- (1) Overhead rate per machine hour
- (2) Overhead rate per direct labour.

Also prepare statement showing total and per unit cost of the two products under traditional cost and activity based costing methods.

OR

- 3** A company has budgeted production of 12,500 units this actual production was 13,000 units. Among which 11,000 units were sold at a selling price of Rs.145 per unit. The budgeted cost of the product was as under :

Cost per unit (Rs.)	
Direct material.....	48
Direct labour	19
Variable factory cost.....	7
	74
	74
Fixed overheads :	Rs.
Factory overhead	2,12,500
Administrative overhead	1,50,625
Sales and distribution overhead	22,000

Sales commission is payable at 2.5% on actual sales proceeds. There was no opening stock. Budgeted cost and actual cost were equal.

Prepare profit statements under variable costing and absorption costing method and state reasons for the difference in the profit.

- 4 Nupur Manu. Limited operates an integrated accounting system. The following were the balances in the Integrated Ledger as on 1st April, 2002 :

<i>Particulars</i>	<i>Dr. (Rs.)</i>	<i>Cr. (Rs.)</i>
Share capital	-	9,35,000
Profit and Loss A/c.....	-	5,44,000
Debtors Control A/c.	2,04,000	-
Creditors Control A/c.....	-	1,36,000
Fixed Assets	5,10,000	-
Depreciation Provision A/c.....	-	85,000
Cash at Bank	1,70,000	-
Stores control A/c.	3,06,000	-
Work-in-progress control A/c.	2,89,000	-
Finished goods control A/c.	2,21,000	-
	<u>17,00,000</u>	<u>17,00,000</u>

During the year transactions were as follows :

Production wages :

Direct.....	2,47,775	
Indirect.....	<u>12,750</u>	2,60,525
Stores purchased on credit.....		2,84,325
Stores issued to production maintenance		6,375
Stores returned to suppliers		8,500
Works overhead paid.....		1,04,550
Administration overhead paid.....		34,000
Selling and Distribution overhead paid.....		36,550
Depreciation on factory assets		12,750
Pre-paid Insurance and Rates		1,275
[including in works overhead]		
Works overhead recovered		1,36,000
Payment to creditors.....		2,89,000
Income-tax paid		1,06,250
Collection from debtors		10,31,900
Goods sold at sales value [on credit]		10,62,500

Administration overheads are charged to profit and loss account.

Closing balance as on 31st March, 2003

Stores control A/c.	2,66,475
Work-in-progress control A/c.	3,78,250
Finished goods control A/c.	2,04,000

You are required to prepare necessary ledger accounts in the Integrated ledger and also prepare a Trial Balance as at 31st March, 2003

OR

- 4** Answer the following questions :
- (a) Explain the behaviourwise classification of cost with appropriate illustration.
  - (b) "Sunk costs are irrelevant for decision making".—Comment.
  - (c) Explain the terms "Product Cost" and "Period Cost" with at least two examples of each.
- 5**
- (a) What are the differences between traditional purchase and *JIT* (Just in Time) purchase ?
  - (b) What is Material Requirement Planning (*MRP-1*) ? How does it help Inventory Management ?

OR

- 5**
- (a) Discuss the advantages and limitations of "Value Analysis".
  - (b) What should be the pattern of organisation for value analysis ?

